Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
Г-Н Y. BOT
представено на 6 септември 2012 година[1]

Дело C-456/11

Gothaer Allgemeine Versicherung AG, ERGO Versicherung AG, Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts, Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG, Krones AG
срещу
Samskip GmbH

(Преюдициално запитване, отправено от Landgericht Bremen (Германия)

„Съдебно сътрудничество по граждански дела — Признаване и изпълнение на съдебните решения — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Понятие за съдебно решение — Съдебно решение, с което юрисдикцията на държава членка обявява, че не е компетентна — Съдебно решение, основано на констатацията относно действителността и обхвата на пророгационно споразумение, предоставящо компетентност на исландските съдилища — Действие — Обхват“

1. Съдебно решение, с което съд на държава членка приема в диспозитива, че „не разполага с правомощие да се произнесе по спора“, след като в мотивите е признал действителността на споразумение, предоставящо компетентност на съда на трета държава, задължава ли съда на друга държава членка, сезиран със същия иск, също да обяви, че не е компетентен?

2. По същество това е въпросът, поставен от Landgericht Bremen (Областен съд Бремен) (Германия) в рамките на иск, предявен от Krones AG и неговите застрахователи срещу Samskip GmbH за получаване на обезщетение за вреди, за които се твърди, че са причинени по време на превоза на стоки.

3. С този въпрос от Съда се иска да тълкува членове 32 и 33 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела[2], посветени съответно на определението на понятието „съдебно решение“ по смисъла на Регламент № 44/2001 и на принципа на автоматично признаване на всяко „съдебно решение“, постановено в държава членка.

I – Правна уредба

4. Съображения 2, 6, 15 и 16 от Регламент № 44/2001 гласят следното:

„(2) Някои различия между националните норми, които са приложими по отношение на компетентността и признаването на съдебни решения, затрудняват гладкото функциониране на вътрешния пазар. Затова от съществено значение са разпоредбите за

1 — Език на оригиналния текст: френски.

2 — ОВ L 12, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74.

уеднаквяване на правилата за конфликт на юрисдикции по граждански и търговски дела и за опростяване на формалностите с оглед бързо и опростено признаване и изпълнение на съдебни решения от държавите членки, които са обвързани по настоящия регламент.

[…]

(6) С оглед постигне на целта за свободно движение на съдебни решения по граждански и търговски дела е необходимо и подходящо правилата, приложими по отношение на компетентността и признаването и изпълнението на съдебни решения, да се регламентират с правен акт на Общността, който е със задължителна сила и се прилага пряко.

[…]

(15) В интерес на хармоничното упражняване на правосъдие е необходимо да се минимизира възможността от едновременни производства и да се гарантира, че в две държави членки няма да се произнасят противоречащи си съдебни решения. Трябва да съществува ясен и ефективен механизъм за решаване на висящи дела (lis pendens) и свързани с тях производства и за отстраняване на проблемите, които произтичат от национални различия като тези във връзка с определянето на времето, към което едно дело се счита за висящо. За целите на настоящия регламент това време трябва да се определи автономно.

(16) Взаимното доверие в упражняването на правосъдие в Общността оправдава съдебни решения, които са постановени в държава членка, да бъдат автоматично признавани без нуждата от някаква процедура, освен в случаите на оспорване“.

5. Член 32 от Регламент № 44/2001 предвижда:

„За целите на настоящия регламент „съдебно решение“ означава всяко съдебно решение, постановено от съд или правораздавателен орган на държава членка, както и да се нарича съдебното решение, включително декрет, разпореждане, решение или заповед за изпълнение, както и определянето на разноските от служител на съда“.

6. Член 33 от този регламент гласи следното:

„1. Съдебно решение, което е постановено в държава членка, се признава в другата държава членка, без да се изисква каквато и да е специална процедура.

2. Всяка заинтересувана страна, която изисква признаването на съдебно решение като основен въпрос при един спор, може в съответствие с процедурите, установени в раздели 2 и 3 от настоящата глава, да поиска решение, с което да се признае съдебното решение.

3. Ако изходът на дело в съд на държава членка зависи от произнасянето по инцидентно възникнал въпрос за признаване, този съд е компетентен по отношение на този въпрос“.

7. Съгласно член 34 от посочения регламент:

„Съдебно решение не се признава:

1) ако признаването явно противоречи на [обществения ред] в държавата членка, в която се иска признаване;

2) когато то е постановено в отсъствие на страната, ако на ответника не е връчен документът за образуване на производството или равностоен документ в достатъчен срок, за да има възможност да организира защитата си, освен ако ответникът не е успял да започне дело за оспорване на съдебното решение, когато е било възможно да стори това;

3) ако то противоречи на съдебно решение, постановено по спор между същите страни в държавата членка, в която се иска признаване;

4) ако то противоречи на по-рано постановено съдебно решение, постановено в друга държава членка или в трета държава по същия предмет и между същите страни, при условие че по-ранното съдебно решение отговаря на условията, необходими за признаването му в сезираната държава членка“.

8. Член 35 от Регламент № 44/2001 предвижда:

„1. Освен това, съдебното решение не се признава, ако то противоречи на раздел 3, 4 или 6 от глава II, както и в случаите по член 72.

2. При проверката на основанията за компетентността по предходния параграф съдът или органът, който е сезиран, е обвързан от фактическите констатации, на основата на които съдът на държавата членка по произход е определил своята компетентност.

3. При спазване на параграф 1 не може да бъде преразглеждана компетентността на съда на държавата членка по произход. Критерият за [обществения ред], посочен в член 34, точка 1, не може да се прилага по отношение на правилата относно компетентността“.

II – Спорът по главното производство

9. Krones AG, германско дружество, чиито транспортни застрахователи са Gothaer Allgemeine Versicherung AG, ERGO Versicherung AG, Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts и Nürnberger Allgemeine Versicherungs AG[3] и което продава пивоварна инсталация на мексиканско предприятие, възлага на Samskip GmbH, германско дъщерно дружество на Samskip Holding BV — предприятие за предоставяне на транспортни и логистични услуги, учредено в Исландия и установено в Ротердам (Нидерландия), организацията и извършването на превоза на тази инсталация от Белгия до Мексико под покритието на коносамент, съдържащ пророгационно споразумение, предоставящо компетентност на исландските съдилища.

10. Като твърдят, че на товара са били нанесени вреди по време на превоза, на 30 август 2007 г. получателят и Gothaer и др. предявяват иск срещу Samskip GmbH пред белгийските съдилища.

11. С решение от 5 октомври 2009 г., отменящо това на първа инстанция, апелативният съд в Антверпен (Белгия) обявява в диспозитива на съдебното си решение, че „не разполага с правомощие да се произнесе по спора“, след като приема в мотивите си по него, че клаузата на коносамента, предоставяща компетентност на исландските съдилища, е валидна и че при положение че Gothaer и др. могат да действат като правоприемници на Krones AG, тези дружества са обвързани от въпросната клауза.

3 — Наричани по-нататък „Gothaer и др.“.

12. След като през септември 2010 г. Krones AG и Gothaer и др. подават нов иск за поправяне на вреди пред германските съдилища, Landgericht Bremen, като поставя въпроса за правното действие, произведено с постановеното в Белгия съдебно решение, постановява със съдебно решение от 25 август 2011 г. да спре производството.

III – Преюдициалните въпроси

13. Landgericht Bremen поставя на Съда следните три преюдициални въпроса:

„1) Следва ли членове 32 и 33 от Регламент № 44/2001 да се тълкуват в смисъл, че понятието „съдебно решение“ обхваща по принцип и онези решения, чието съдържание се изчерпва с констатацията, че не са налице определени процесуални предпоставки за допустимостта на предявения иск (т.нар. „Prozessurteile“ (решения относно процеса)?

2) Следва ли членове 32 и 33 от Регламент № 44/2001 да се тълкуват в смисъл, че понятието „съдебно решение“ обхваща и окончателно съдебно решение, с което съответният съд отхвърля международната си компетентност поради наличието на пророгационно споразумение?

3) С оглед на съдебната практика на Съда на Европейския съюз относно принципа за разпростиране на действието на съдебното решение (вж. Решение на Съда от 4 февруари 1988 г. по дело Hoffmann, 145/86, Recueil, стр. 645), следва ли членове 32 и 33 от Регламент № 44/2001 да се тълкуват в смисъл, че всяка държава членка е длъжна да признае съдебните решения, постановени от съд на друга държава членка, относно действителността на сключено между страните пророгационно споразумение, ако съгласно националното право на държавата на първия сезиран съд констатацията относно действителността на пророгационното споразумение проявява сила на пресъдено нещо, по-специално дори в случай че тази констатация е част от решение по допустимостта, с което предявеният иск се отхвърля като недопустим?“.

IV – Моят анализ

A – *Предварителни бележки*

1. По допустимостта и обхвата на преюдициалните въпроси

14. За да се уточни обхватът на въпросите, следва да се подчертае, че спорът по главното производство се вписва в рамките на инцидентно производство за признаване на съдебно решение, с което апелативният съд в Антверпен приема, че „не разполага с правомощие да се произнесе по спора“. Макар че това съдебно решение според Landgericht Bremen се квалифицира като „Prozessurteil“ (решение относно допустимостта) съгласно германското право, вярно е също така, че първият въпрос, който се отнася до всички съдебни решения, „чието съдържание се изчерпва с констатацията, че не са налице определени процесуални предпоставки за допустимостта на предявения иск“, е с твърде широк обхват.

15. Подобно на Krones AG и Gothaer и др., считам, че обхватът на отговора на Съда следва да се ограничи до това, което е строго необходимо за решаването на спора по главното производство.

16. В този смисъл предлагам първите два въпроса да се разгледат заедно, като бъдат преформулирани. Всъщност с тях запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали понятието „съдебно решение“ по смисъла на член 32 от Регламент № 44/2001 включва решение, с което съдът на държава членка се е отказал от компетентността си въз основа на пророгационно споразумение, макар това решение да е квалифицирано като „решение относно допустимостта“ съгласно правото на държавата членка, в която се иска признаване.

17. По отношение на третия въпрос следва да се посочи двусмислието на израза „констатацията […] [, която] проявява сила на пресъдено нещо“. Макар да изглежда, че този израз препраща към изчерпването на възможностите за обжалване, от акта за преюдициално запитване е видно, че съмненията на Landgericht Bremen всъщност произтичат от това, че спорната констатация относно компетентността на исландските съдилища по силата на пророгационното споразумение се съдържа в мотивите на съдебното решение, а не в диспозитива му.

18. Поради това считам, че третият въпрос следва да се разбира по следния начин. В случай на утвърдителен отговор на първите два въпроса следва да се определи дали членове 32 и 33 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкуват в смисъл, че съдът, пред който се иска признаването на съдебно решение, с което съдът на друга държава членка се е отказал от компетентността си въз основа на пророгационно споразумение, е обвързан с констатацията относно действителността и приложното поле на това споразумение, съдържаща се в мотивите на съдебното решение.

2. По допустимостта на съображенията на Швейцарската конфедерация

19. Швейцарската конфедерация е страна по Конвенцията относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, подписана в Лугано на 30 октомври 2007 г.[4] Конвенцията от Лугано, наричана „паралелна“, разширява прилагането спрямо Кралство Дания, Република Исландия, Кралство Норвегия и Швейцарската конфедерация на почти всички правила, установени в Регламент № 44/2001, и по-специално на тези, които се отнасят се до определението на понятието „съдебно решение“, което може да бъде признато, както и до условията и реда за признаване. Тълкуването, което Съдът ще даде на членове 32 и 33 от този регламент, следователно ще се вземе предвид за тълкуването на съответните членове, съдържащи се в Конвенцията от Лугано.

20. Съгласно разпоредбите на член 64, точка 1 от Конвенцията от Лугано във връзка с член 2 от протокол 2 относно единното тълкуване на конвенцията и относно постоянния комитет е допустимо Конфедерация Швейцария да представи пред Съда, съгласно процедурата, уредена в член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз, становище по настоящото преюдициално запитване относно тълкуването на Регламент № 44/2001.

Б – *По първия и втория въпрос*

21. С тези първи два въпроса запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали понятието „съдебно решение“ по смисъла на член 32 от Регламент № 44/2001 включва решение, с което съдът на държава членка се е отказал от компетентността си въз основа на пророгационно споразумение, макар това решение да е квалифицирано като „решение относно допустимостта“ съгласно правото на държавата членка, в която се иска признаване.

4 — ОВ L 147, 2009 г., стр. 5, наричана по-нататък „Конвенцията от Лугано“.

1. Становища на страните

22. Samskip GmbH, германското, белгийското, австрийското и швейцарското правителство и Европейската комисия, от една страна, и Krones AG и Gothaer и др., от друга, тълкуват член 32 от Регламент № 44/2001 по диаметрално противоположен начин.

23. Според първите понятието „съдебно решение“ включва решенията, постановени по международната компетентност въз основа на пророгационно споразумение.

24. Като се основава на формулировката и законодателната история на член 32 от Регламент № 44/2001, както и на общата структура и целите на този регламент, Samskip GmbH отбелязва, че би противоречало на целта за създаването на единно европейско съдебно пространство да се изключат по общ начин от приложното поле на членове 32 и 33 от въпросния регламент съдебните решения, които биха се квалифицирали като „решения относно процеса“ съгласно правото на държавата членка по произход или съгласно това на държавата членка, в която се иска признаването. Според Samskip GmbH, макар че може да се постави въпросът дали междинни процесуални решения, като например разпореждане към страна да се яви лично пред съда или решение, с което се разпорежда мярка по разследване, могат да се квалифицират като „съдебни решения“ по смисъла на членове 32 и 33 от Регламент № 44/2001, този въпрос е лишен от практическо действие, тъй като такива въпроси не могат да пораждат обвързващо действие с трансграничен характер. Обратно, решение, с което иск се обявява за недопустим, поради това че сезираният съд не е компетентен, и което е окончателно, може да породи действие извън граница и следователно трябва да бъде признато. В противен случай ищецът може да не се съобрази с това решение и отново да подаде иск пред съд на друга държава членка, което би противоречало на целта на Регламент № 44/2001, която е да предотврати двойни или паралелни производства, както и потенциално противоречащи си съдебни решения.

25. Германското правителство счита, в същия смисъл, че от системата, предмета и целта на Регламент № 44/2001 произтича, че съдебните решения по допустимостта, свързани с констатацията на компетентност или липсата на международна компетентност, трябва да се считат за такива, които могат да бъдат признати, като уточнява, че действието на това признаване не може да превишава тази констатация. Според това правителство, което прави препратка към доклада за Конвенцията от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела, изготвен от г-н Jénard[5], принципът за разпростиране на действието, изведен от Съда за съдебните решения по същество[6], трябва да бъде транспониран в решение относно допустимостта, с което съдът по произход приема, че е компетентен или не в международен план. Като се позовава на съображения 2 и 15, както и на член 27, параграф 2 от Регламент № 44/2001, то счита, по-нататък, че система, основаваща се на правила, които могат да бъдат тълкувани от всеки съд на Европейския съюз с еднаква компетентност[7], се прилага за международната компетентност на съдилищата на държавите членки и че констатациите по отношение на компетентността, направени от съдилищата на държава членка, трябва да бъдат приети от тези на другите държави членки.

26. Белгийското правителство счита, че липсата на точно определение на понятието „съдебно решение“ в Регламент № 44/2001 позволява да му се даде широко тълкуване, което е в съответствие с практиката на Съда[8].

5 — ОВ C 59, 1979 г., стр. 1, наричан по-нататък „докладът „Jénard“.

6 — Германското правителство се позовава на Решение по дело Hoffmann, посочено по-горе (точка 11), както и на Решение от 28 април 2009 г. по дело Apostolides (C-420/07, Сборник, стр. I-3571, точка 66).

7 — Решение от 27 април 2004 г. по дело Turner (C-159/02, Recueil, стр. I-3565, точка 25).

8 — Решение от 14 октомври 2004 г. по дело Mærsk Olie & Gas (C-39/02, Recueil, стр. I-9657).

27. Като твърди, че разсъжденията трябва да изхождат от нуждата от благоприятно за интеграцията тълкуване, австрийското правителство, което се позовава на доклада „Jénard“ и този за Конвенцията от 9 октомври 1978 г. за присъединяване на Кралство Дания, на Ирландия и на Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия към Конвенцията относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела, както и към Протокола за нейното тълкуване от Съда, изготвен от г-н Schlosser[9], изтъква, че постановеното от апелативния съд в Антверпен решение, което окончателно е установило правоотношенията на страните по спора, трябва — макар и само в интерес на съгласуваност в най-висока степен на съдебните решения в Съюза — да попадне в обхвата на понятието „съдебно решение“ по смисъла на член 32 от Регламент № 44/2001 и да се ползва от режима на признаване, предвиден в член 33 от него.

28. Швейцарското правителство отбелязва, че нито във въпросния регламент, нито в Конвенцията от Лугано се прави разлика между съдебните решения относно процеса и тези по съществото на спора. То добавя, че въпросът дали решение може да бъде признато или изпълнено не може да зависи от квалификацията на решението в държавата по произход. Като отбелязва, че решенията, „чието съдържание се изчерпва с констатацията, че не са налице определени процесуални предпоставки за допустимостта на предявения иск“, не представляват хомогенна категория, швейцарското правителство счита, че следва да се провери дали решението, чието признаване се иска, се отнася до условие за допустимост, уеднаквено от Регламент № 44/2001 и Конвенцията от Лугано, и дали съгласно правото на държавата по произход това решение произвежда обвързващо действие, надхвърлящо рамките на първоначалното производство, което предполага, че съдът по произход е разгледал това условие за допустимост, като е бил изцяло запознат с контекста, а не просто в обобщен вид.

29. Като се основава, подобно на Samskip GmbH, както на формулировката на член 32 от Регламент № 44/2001, така и на общата система на Регламента и на целта му, видна по-специално в съображения 2 и 6 от него, Комисията счита, че следва да се приеме, че решение, ограничено до обявяването на недопустимост на иск поради липсата на международна компетентност, попада, както и решение по съществото на спора, в концептуалното поле на понятието „съдебно решение“ по смисъла на член 32 от този регламент. Според Комисията изключването на признаването на решенията относно допустимостта би засегнало свободното движение на съдебните решения по граждански и търговски дела, както и правната сигурност. Тя подчертава също, че член 35, параграф 3 от Регламент № 44/2001 изключва преразглеждането на компетентността на съдилищата на държавата членка по произход и предвижда, че критерият за обществен ред не може да бъде приложен спрямо правилата относно компетентността, докато член 36 от този регламент постановява, че съдебното решение на държавата членка по произход при никакви обстоятелства не може да бъде предмет на преразглеждане по същество. Комисията изтъква също, че ако съгласно доклада „Jénard“ съдебните решения, които все още не са със силата на пресъдено нещо, могат да бъдат признати, това важи a fortiori и за решенията, с които се прави окончателно произнасяне относно международната компетентност.

30. Krones AG поддържа обратната позиция, като прави препратка към съдържанието на приложен към становището му документ, съставен по негово искане от г-н Geimer[10], от който следва, че „съгласно все по-прогресивна доктрина“ член 32 от Регламент № 44/2001 се отнася единствено за съдебните решения по съществото на спора, а не за тези, които са отхвърлили иска поради липсата на международна компетентност на сезирания съд.

9 — ОВ C 59, 1979 г., стр. 71, наричан по-нататък „докладът „Schlosser“.

10 — Документ, озаглавен „Експертиза относно релевантността на европейско равнище на съдебните решения, с които искът се отхвърля поради липсата на международна компетентност в приложното поле на Регламент № 44/2001 и конвенциите от Лугано“.

31. Като изтъкват, че решенията относно допустимостта не представляват съдебни решения, които могат да бъдат признати, и че вторият въпрос е лишен от предмет, и като правят препратка към разработките, съдържащи се в документа, приложен към становището на Krones AG, Gothaer и др. същевременно предлагат на Съда да даде на първите два въпроса отговора, че членове 32 и 33 от Регламент № 44/2001 трябва да бъдат тълкувани в смисъл, че решенията относно процеса и тези, с които се отхвърля международната компетентност поради наличието на споразумение за предоставяне на компетентност, се включват в понятието „съдебно решение“.

2. Моят анализ

32. В член 32 от Регламент № 44/2001 понятието „съдебно решение“ се определя по смисъла на Регламента като „всяко съдебно решение, постановено от съд или правораздавателен орган на държава членка, както и да се нарича съдебното решение, включително декрет, разпореждане, решение или заповед за изпълнение, както и определянето на разноските от служител на съда“.

33. Съгласно постоянната съдебна практика, за да им се осигури пълното действие и еднакво прилагане на територията на всички държави членки, понятията, съдържащи се в Регламент № 44/2001, трябва да бъдат тълкувани еднакво и самостоятелно главно въз основа на систематиката и целите на този регламент[11]. От това следва, че квалификацията „съдебно решение“ не може да зависи от наименованието на акта съгласно правото на държавата членка по произход или това на сезираната държава членка. Затова от самото начало мога да разглеждам като незначителна квалификацията „решение относно допустимостта“, възприета в германското право.

34. Освен това, като се основава на съображение 19 от Регламент № 44/2001, според което приемствеността в тълкуването между Конвенцията от 27 септември 1968 г относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела[12] и този регламент трябва да бъде гарантирана, Съдът неведнъж се е произнасял, че доколкото въпросният регламент заменя Брюкселската конвенция в отношенията между държавите членки с изключение на Кралство Дания, даденото от Съда тълкуване относно тази конвенция важи и за Регламент № 44/2001, когато неговите разпоредби и разпоредбите на въпросната конвенция могат да се квалифицират като равнозначни[13].

35. Такъв е случаят с член 32 от Регламент № 44/2001, който възпроизвежда определението, съдържащо се в член 25 от Брюкселската конвенция, въз основа на което в съдебната практика са изведени три критерия.

36. Първият от тях е органичен. Разглежданият акт трябва да е постановен от съд, т.е. от орган, действал независимо по отношение на останалите органи на държавата, както и безпристрастно. Този критерий произтича от самата формулировка на член 32 от Регламент № 44/2001 и се припомня нееднократно в практиката на Съда[14].

11 — Решение от 23 април 2009 г. по дело Draka NK Cables и др. (C-167/08, Сборник, стр. I-3477, точка 19 и цитираната съдебна практика), както и Решение от 17 септември 2009 г. по дело Vorarlberger Gebietskrankenkasse (C-347/08, Сборник, стр. I-8661, точка 35 и цитираната съдебна практика).

12 — ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3, наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“.

13 — Вж. по-специално Решение от 18 октомври 2011 г. по дело Realchemie Nederland (C-406/09, Сборник, стр. I-9773, точка 38 и цитираната съдебна практика).

14 — Решение от 2 юни 1994 г. по дело Solo Kleinmotoren (C-414/92, Recueil, стр. I-2237, точка 17) и Решение по дело Mærsk Olie & Gas, посочено по-горе (точка 45).

37. Вторият критерий, неразривно свързан с предходния, е от процесуално естество. Той изисква производството, предхождало приемането на съдебното решение, да е протекло при спазване на правото на защита. Прилагането на този критерий е накарало Съда да изключи от квалификацията „съдебно решение“ временни и охранителни мерки, постановени, без страната, срещу която са наложени, да е била призована да се яви, и предназначени да бъдат изпълнени, без преди това да са били връчени [15]. Съдът обаче е преценил, че за да може дадено съдебно решение да бъде признато, достатъчно е то да е предмет на разглеждане в състезателно производство, преди да е поискано признаването и изпълнението му в държава, различна от държавата по произход, така че Съдът е счел, че понятието за „съдебно решение“ обхваща временно решение, което е прието при липсата на състезателност, но което може да бъде оспорено [16], заповед за плащане [17] или неприсъствено съдебно решение без предварително разглеждане на основателността на иска [18].

38. Третият критерий е с материален характер. Съдебното решение се характеризира с упражняването на право на преценка от страна на постановилия го съдебен орган. Този критерий предполага извършването на разграничение между това дали органът е с правомощия да взема решения, или е ограничен до осигуряването на по-пасивна функция, състояща се например в приемането на волята на страните по делото. Както Съдът е приел, „за да може да се квалифицира като „съдебно решение“ […], актът трябва да е постановен от съдебен орган […] *който по силата на собствените си правомощия сам се произнася по спорните между страните въпроси*[19]“ [20]. Въз основа на това Съдът заключава, че съдебна спогодба, имаща по същество договорно естество, в смисъл че съдържанието ѝ зависи преди всичко от волята на страните, не представлява съдебно решение [21].

39. В съдебната практика не са установени други критерии, така че понятието „съдебно решение“ може да включва решенията по охранително или исково производство, временните решения [22], тези по обезпечително производство, окончателните решения, тези, които са станали неотменими, и тези, които могат да бъдат обжалвани.

40. Тъй като изпълнението на тези три критерия е постигнато при решение, каквото е постановеното от апелативния съд в Антверпен, който се произнася по международната компетентност, считам, че този тип решения попадат в определението на понятието „съдебно решение“ по смисъла на член 32 от Регламент № 44/2001.

41. Този отговор се обосновава от формулировката, целите и общата система на този регламент.

42. На първо място, текстът на определението на понятието „съдебно решение“ води до едно широко или по-скоро неограничително тълкуване, тъй като то предвижда „всяко“ решение независимо от неговото наименование или условията за изготвянето му, и „има общ характер“ [23].

43. Този подход се потвърждава от докладите „Jénard“ и „Schlosser“, на които Съдът се позова многократно.

15 — Решение от 21 май 1980 г. по дело Denilauler (125/79, Recueil, стр. 1553, точка 17).

16 — Решение по дело Mærsk Olie & Gas, посочено по-горе (точки 50—52).

17 — Решение от 13 юли 1995 г. по дело Hengst Import (C-474/93, Recueil, стр. I-2113, точка 14).

18 — Решение от 2 април 2009 г. по дело Gambazzi (C-394/07, Сборник, стр. I-2563, точка 23).

19 — Курсивът е мой.

20 — Решение по дело Solo Kleinmotoren (точка 17) и Решение по дело Mærsk Olie & Gas (точка 45), посочени по-горе.

21 — Решение по дело Solo Kleinmotoren, посочено по-горе (точка 18).

22 — Например съдебно решение относно временни мерки. Вж. в това отношение Решение от 6 юни 2002 г. по дело Italian Leather (C-80/00, Recueil, стр. I-4995, точка 41).

23 — Пак там.

44. Така в доклада „Jénard“ се посочва, че определението обхваща „всяко съдебно решение, независимо с какво наименование е то“ [24], постановено по граждански и търговски дела, и че могат да бъдат признавани временните решения, както и тези, които са постановени в рамките на охранително производство, като не е от особено значение дали те са със силата на пресъдено нещо.

45. По същия начин съгласно доклада „Schlosser“ тази формулировка обхваща всички решения, дори и тези, с които не се слага край на производството, „отнасящи се до установяването или уреждането на правоотношенията между страните“ [25]. В този доклад, в който се установява, че съдебно решение, постановено в държава като решение относно допустимостта, може да бъде съдебно решение по съществото на спора в друга държава, се указва, че за групата експерти е очевидна една констатация, а именно че „[*с*]*ъдебните решения*, с които иск се обявява за *недопустим*, трябва да бъдат признати“ [26], и се уточнява, че „[с]лед като германски съд е обявил, че не е компетентен, английски съд не може да се откаже от собствената си компетентност с мотива, че германската юрисдикция всъщност е била компетентна“ [27].

46. На второ място, следва да се вземат предвид преследваните с Регламент № 44/2001 цели. От съображения 2, 6, 16 и 17 от този регламент е видно, че той има за цел да гарантира свободното движение на съдебни решения в държавите членки по граждански и търговски дела, при което се опростяват формалностите с оглед постигане на бързо и неусложнено признаване и изпълнение [28]. Освен това от съображения 11, 12 и 15 от посочения регламент произтича, че той цели да гарантира също предвидимостта на компетентните юрисдикции и следователно правната сигурност за правните субекти, да осигури доброто правораздаване и да намали възможността за едновременни производства [29].

47. Тези цели, основаващи се на принципа на взаимно доверие между държавите членки, всяка от които се задължава да признае еквивалента на съдебни решения, постановени от останалите, биха били сериозно възпрепятствани, ако съдебните решения относно компетентността бяха останали извън механизма на признаване и изпълнение на съдебните решения, установен с Регламент № 44/2001.

48. В това отношение следва да се посочи, че би било в пряко противоречие с принципите на предвидимост и добро правораздаване да се допусне, че когато съд на държава членка е проверил своята компетентност, страната, която възнамерява да оспорва така постановеното съдебно решение, може да сезира съдилищата на другите държави членки, при положение че следва да използва възможностите за обжалване, предвидени от правото на първата държава членка.

49. На трето място, в подкрепа на това тълкуване е общият смисъл на Регламент № 44/2001, и по-специално разпоредбите относно основанията за отказ на признаване на чуждестранните съдебни решения, както и на тези, които са предназначени да уредят случаите на висящи дела, с цел да се предотвратят противоречията в решенията.

50. Ограничителното изброяване на основанията за отказ на признаване на чуждестранните съдебни решения изразява волята за насърчаване на тяхното признаване, макар и съдът на държавата членка по произход да се е произнесъл само по своята компетентност.

24 — Стр. 42.

25 — Точка 184.

26 — Точка 191.

27 — Пак там.

28 — Решение от 14 декември 2006 г. по дело ASML (C-283/05, Recueil, стр. I-12041, точка 23).

29 — Решение от 4 май 2010 г. по дело TNT Express Nederland (C-533/08, Сборник, стр. I-4107, точка 49).

51. Предвид принципа на взаимно доверие, който ръководи връзките между държавите членки, и установяването на общи правила относно компетентността, които всички съдилища на държавите членки се задължават да спазват, Регламент № 44/2001 по принцип изключва преразглеждането на компетентността на съда на държавата по произход, независимо дали пряко чрез преразглеждането на фактическите констатации или критериите за компетентност, на които съдът се е основал[30], или непряко, посредством обществения ред[31], като същевременно забранява, в този дух, всяко преразглеждане на чуждестранното съдебно решение по същество. Съгласно доклада „Jénard“ „[л]ипсата на преразглеждане по същество предполага пълно доверие в съда на държавата по произход; това доверие по отношение на основателността на съдебното решение трябва обикновено да се разшири към прилагането от страна на съда на правилата относно компетентността“[32].

52. В същия дух разпоредбите относно уреждането на случаите на висящи дела се характеризират със задължението на втория сезиран съд да се откаже от компетентност в полза на първия, при положение че компетентността му е установена[33]. В своето Решение от 9 декември 2003 г. по дело Gasser[34] Съдът дори е приел, че вторият сезиран съд, чиято компетентност е заявена по силата на пророгационно споразумение, трябва при все това да спре разглеждането на делото, докато първият сезиран съд не е обявил, че не е компетентен.

53. Според мен от тези разпоредби произтича, че Регламент № 44/2001 включва в подлежащите на признаване съдебни решения тези, с които първият сезиран съд се е произнесъл относно компетентността си, независимо дали е приел, че е компетентен, или обратно — отхвърлил е своята компетентност.

54. Отговорът се налага, когато съдът е приел, че е компетентен.

55. Ако съдът на държавата членка по произход, в рамките на едно и също съдебно решение, е обявил, че е компетентен, и се е произнесъл по основателността на иска, вторият сезиран съд не може да преразглежда въпроса относно компетентността и да обяви компетентността си, без да наруши принципа за липсата на преразглеждане на компетентността на съда на държавата членка по произход, както и забраната за каквото и да е преразглеждане на чуждестранното съдебно решение по същество. Ако предположим, че съдът на държавата членка по произход е обявил, че е компетентен, но е решил да спре разглеждането на делото по същество, за да могат например страните, които са постигнали договореност изключително по компетентността, да изтъкнат становищата си, допускането, че вторият сезиран съд може да преразгледа компетентността, пряко би противоречало на правилото за отказ от компетентност, предвидено в член 27, параграф 2 от Регламент № 44/2001.

56. Според мен същият отговор трябва да бъде възприет, когато съдът се отказва от компетентността. Две важни причини подкрепят този извод.

57. Първата е с правен характер. С оглед на определението на понятието „съдебно решение“ по смисъла на Регламент № 44/2001 съдебното решение за липсата на компетентност, с което се прекратява производството, е със същите характеристики като съдебно решение, с което съдът обявява, че е компетентен. Също както последното, то е постановено от съдебен орган, който, макар че няма повече правомощия за решаването на спора, по който обявява, че не е компетентен, при все това първоначално упражнява минимални съдебни правомощия, като се произнася по своята собствена компетентност.

30 — Член 35, параграфи 2 и 3, първо изречение от Регламента.

31 — Член 35, параграф 3, второ изречение от Регламента.

32 — Стр. 46.

33 — Член 27, параграф 2 от Регламент № 44/2001.

34 — C-116/02, Recueil, стр. I-14693.

58. Втората причина е с практически характер. Тя е свързана с факта, че признаването на съдебните решения относно липсата на компетентност позволява да се предотврати рискът от свързан с нея отрицателен спор, което също е било желано да се избегне с Регламент № 44/2001. Такъв спор би могъл да възникне, ако вторият сезиран съд откаже да признае преди това постановеното съдебно решение и обяви, че не е компетентен, с мотива че първият сезиран съд е компетентен.

59. Това са причините, поради които предлагам на Съда да отговори на първите два въпроса, че членове 32 и 33 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкуват в смисъл, че понятието „съдебно решение“ по смисъла на този регламент обхваща и съдебно решение, с което съдът на държава членка се произнася по международната си компетентност, независимо дали обявява, че е компетентен, или не, като е от малко значение дали това съдебно решение е квалифицирано като „решение относно допустимостта“ в правото на сезираната държава членка.

B – *По третия въпрос*

60. С третия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали членове 32 и 33 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкуват в смисъл, че съдът, пред който се иска признаването на съдебно решение, с което съдът на друга държава членка се е отказал от компетентността си въз основа на пророгационно споразумение, е обвързан с констатацията относно действителността на това споразумение, съдържаща се в мотивите на съдебното решение.

61. Запитващата юрисдикция иска с това да се установи какъв е обхватът на действието, породено от съдебното решение за липсата на компетентност, и пита по-специално дали е обвързана от мотивите относно наличието и действителността на клауза, предоставяща компетентност на исландските съдилища, което от своя страна би попречило на самата нея да се обяви за компетентна.

62. Становищата, защитавани в хода на настоящото производство, могат да бъдат групирани в три тези.

63. Съгласно първата от тях, поддържана от Krones AG, Gothaer и др., както и от германското правителство, действието от признаването на съдебното решение е изцяло отрицателно, в смисъл че то обхваща единствено установяването на липсата на международна компетентност на първия сезиран съд. Krones AG поддържа, че съблюдаването на отрицателното действие на съдебното решение за липсата на компетентност трябва да бъде включено в смисъла на самостоятелно обвързващо действие, което се изчерпва с констатацията, че първият сезиран съд не е компетентен. Всяко друго становище нямало обвързваща сила за съдилищата на останалите държави членки, тъй като нито Регламент № 44/2001, нито Конвенцията от Лугано допускат сезираният с иска съд да се произнесе по компетентността на съдилищата на останалите държави членки или договарящите държави. Според Krones AG не следва да се допуска каквото и да било ограничение спрямо свободната проверка от страна на германския съд по отношение на неговата собствена компетентност по силата на член 26, параграф 1 от Регламент № 44/2001. Нещо повече, основанията за отказ, предвидени в членове 34 и 35 от този регламент, не били приложими за съдебните решения, в които има произнасяне относно компетентността. Gothaer и др. извеждат същото заключение, с мотива че въпросният регламент не съдържа механизъм за задължително препращане от един съд на друг, и че от структурата на глава III от него следва, че всяка държава членка винаги решава сама дали нейните съдилища са компетентни. Колкото до германското правителство, то изтъква, че всеки сезиран съд следва да прецени, съгласно приложимото на своята територия право, действителността на клаузата, предоставяща компетентност на съд на трета държава. Освен

това според посоченото правителство правото на държавата членка по произход определя границата на обхвата на действието на признаването и съдебно решение от друга държава членка не може да породи в сезираната държава членка действия с по-широк обхват от тези, които са определени със сходно съдебно решение, постановено в тази държава.

64. В противовес на това тълкуване белгийското правителство и Комисията поддържат, че държавите членки са задължени да признаят не само диспозитива на съдебното решение, но и мотивите на такова решение относно действителността на пророгационно споразумение. Според белгийското правителство силата на пресъдено нещо на съдебно решение се разпростира до това, което съгласно оспорването, изложено пред съда и разглеждано в състезателно производство между страните, представлява, макар и имплицитно, нужното основание на съдебното решение. Комисията счита, че тезата за разширения обхват на действието трябва да се прилага, без да следва да се прави разлика между това дали в съдебното решение относно действителността на пророгационното споразумение се стига до потвърждаване на компетентността на сезирания съд или до отхвърлянето ѝ. Според Комисията отговорът не може да зависи от това дали, според националното право на първия сезиран съд, констатацията относно действителността на пророгационното споразумение е станала „окончателна“, или не.

65. Накрая, според междинна теза, защитавана от Samskip GmbH, както и от австрийското и швейцарското правителство, всяка държава членка е длъжна да признае решенията на съд на друга държава членка, що се отнася до действителността на споразумение за предоставяне на компетентност, но само когато, съгласно националното право на първия сезиран съд, установяването на действителността на споразумението „придобие силата на пресъдено нещо“ или „поражда обвързващо действие“. Като се позовават както на доклада „Jénard“, така и на практиката на Съда относно принципа на разпростиране на действието[35], австрийското и швейцарското правителство считат, че принципът на признаване трябва да доведе до „предоставянето на решенията на същите сила и ефикасност, с които се ползват в държавата членка, където са постановени“[36].

66. Присъединявам се към втората от трите налични тези. Според мен съдебното решение, с което съдът на държава членка се е произнесъл по компетентността си, след като е разгледал действителността и приложното поле на пророгационно споразумение, не е решение като другите — в системата на признаване и изпълнение, предвидена в Регламент № 44/2001 — и трябва, предвид особения му характер, да произвежда специфично, единно и автономно екстериториално действие.

67. Считам, че съдебното решение за липса на компетентност е с обвързващ характер за съда на сезираната държава членка с това, че последният не може, без да постанови съдебно решение, противоречащо на предходното, да се произнесе, че не е компетентен, с мотива че компетентен е съдът на държавата членка по произход. Без това минимално действие признаването на съдебното решение за липсата на компетентност би било лишено от всякакъв обхват. Krones AG впрочем допуска това действие, като счита също, не без известно противоречие, че решението, отхвърлящо иск поради липсата на международна компетентност на сезирания съд, не представлява „съдебно решение“ по смисъла на член 32 от Регламента № 44/2001.

35 — Решение по дело Hoffmann, посочено по-горе.

36 — Точки 10 и 11.

68. Освен това считам, че обвързващото действие, свързано със съдебното решение за липсата на компетентност, непременно трябва да обхване констатацията относно действителността и приложното поле на пророгационното споразумение, независимо дали тази констатация има сила на пресъдено нещо съгласно националното право на държавата членка по произход или това на сезираната държава членка.

69. Основавам позицията си най-напред на целите на Регламент № 44/2001, след това на общата структура на процесуалните му разпоредби относно компетентността и накрая на принципа на ефективна съдебна защита.

1. Цели на Регламент № 44/2001

70. Както вече посочих в точка 46 от настоящото заключение, Регламент № 44/2001 цели да насърчи взаимното доверие в упражняването на правосъдие в рамките на Съюза, да улесни бързото признаване и изпълнение на съдебните решения, да гарантира предвидимостта на компетентните съдилища и следователно правната сигурност за правните субекти, да осигури доброто правораздаване и да намали възможността за едновременни производства.

71. Според мен тези цели са в противоречие с това на съд, от който се иска признаването на чуждестранно съдебно решение, да се признае правомощието да преразгледа приложното поле и действителността на пророгационно споразумение, на основание на което съдът на държавата членка по произход се е произнесъл, че не е компетентен.

72. Принципът на взаимно доверие между съдилищата на държавите членки, който обосновава по-специално автономния характер на признаването на чуждестранните съдебни решения, ограничаването на основанията за непризнаването, изключването на преразглеждането на компетентността на съда по произход или липсата на преразглеждане на делото по същество, всъщност предполага всеки съд на държава членка да счита съдебните решения, постановени от съдилищата на останалите държави членки, за еквивалентни на своите. От това следва, че когато в рамките на преценката на собствена си компетентност едно от тези равностойни съдилища е трябвало да се произнесе предварително по действителността и приложното поле на пророгационно споразумение, съдът на друга държава членка, от който се иска признаването на това съдебно решение, не трябва да предоставя нова преценка.

73. Още по-висока степен на взаимно доверие се налага, когато от съдилищата на държавите членки се изисква да прилагат общи правила за пряка компетентност.

74. В това отношение следва да се посочи, че правилата относно компетентността, предвидени в глава II от Регламент № 44/2001, и тези относно признаването и изпълнението на съдебни решения, предвидени в глава III от него, не са самостоятелни и отделни съвкупности от правила, а са тясно свързани [37].

75. Това подчертава Съдът, като неведнъж приема в случаите на висящи дела, че когато компетентността се определя пряко от правилата от Брюкселската конвенция, които са общи и за двете съдилища, тези правила могат да се тълкуват и прилагат със същата сила от всяко едно от тях, като съдът на сезираната държава членка в никакъв случай не е в по-добра

37 — Решение от 21 юни 2012 г. по дело Wolf Naturprodukte (C-514/10, точка 25 и цитираната съдебна практика).

позиция от този на държавата членка по произход по отношение на произнасянето [38]. Според мен равнопоставеността на съдилищата на Съюза спрямо правилата относно компетентността налага единния характер на действието, свързано със съдебните решения, които постановяват в приложение на тези правила.

76. Макар че при обстоятелства, каквито са тези в делото по главното производство, член 23 от Регламент № 44/2001, отнасящ се за договорните пророгации на компетентността, не е приложим, тъй като с оспорваната клауза се предоставя компетентност на съд на държава, която не е членка на Съюза, следва да се подчертае, че Конвенцията от Лугано, по която Република Исландия е страна, съдържа в член 23 еквивалентна разпоредба.

77. При тези условия да се остави определянето на обхвата на действието, предоставено на съдебното решение за липсата на компетентност съгласно правото на съда на държавата членка по произход или това на съда на сезираната държава членка, би довело — в случай че това право не предоставя силата на пресъдено нещо на констатацията относно действителността и приложното поле на пророгационното споразумение — до разрешаването на ново разглеждане на въпроса от сезирания съд, като така ще се засегне предвидимостта на правилата относно компетентността, заложени както в Регламент № 44/2001, така и в Конвенцията от Лугано, и като последствие ще се засегне принципът на правна сигурност.

78. Да се допусне, че съдът на сезираната държава членка може да счете за нищожно пророгационното споразумение, което съдът на държавата членка по произход е признал за валидно, ще влезе в пряко противоречие с принципа за забрана на преразглеждането на чуждестранното съдебно решение по същество, който забранява на първия да откаже признаването или изпълнението на постановеното от втория съдебно решение, с мотива че той би се е произнесъл в друг смисъл.

79. Освен това е важно да се подчертае, че определянето на силата на пресъдено нещо, която се придава от всяко национално право на мотивите на дадено съдебно решение, може да се окаже трудна задача [39]. В често срещания случай, при който въпросът за компетентността зависи от въпрос по същество, както е в делото по главното производство, да се остави на националното право да определи какво е действието, свързано с мотивите за решаването на въпроса по същество, поражда несигурност за страните, що се отнася до разпределянето на компетентността между националните съдилища, които могат да бъдат сезирани, и усложнява задачата на националния съд, пред който се иска признаването.

80. Накратко, считам, че целите на Регламент № 44/2001 налагат да се вземат предвид мотивите за решаването на въпроса по същество, от който зависи компетентността. Допълнителен довод в полза на този отговор може да бъде намерен в структурата на процесуалните правила, съдържащи се в този регламент, чието разглеждане следва по-долу.

38 — Решение по дело Turner (точка 25 и цитираната съдебна практика), както и Решение по дело TNT Express Nederland (точка 55), посочени по-горе.

39 — Като пример ще посоча, че твърдението в становището на Комисията, че във Франция обвързващото действие „не се ограничава до диспозитива на решението, а обхваща всички неразделно свързани с него елементи, съдържащи се в мотивите“, е неточно с оглед на неотдавнашната практика на Cour de cassation (Касационен съд), който в решение, постановено в пленарен състав на 13 март 2009 г., се отказва от теорията аз решаващите мотиви и приема, че силата на пресъдено нещо важи единствено по отношение на решеното в диспозитива.

2. Обща структура на процесуалните разпоредби на Регламент № 44/2001 относно компетентността

81. Един от най-забележимите знаци за подкрепата на Регламент № 44/2001 по отношение на свободното движение на съдебните решения в рамките на Съюза е принципът, че липсата на компетентност на съда на държавата членка по произход не е основание за отказ от признаване на постановеното от него съдебно решение с изключение на ограничен брой случаи, изброени в членове 34 и 35 от този регламент [40]. О този принцип следва, че съдебно решение по същество може да бъде признато дори ако е било постановено в нарушение на общите правила за пряката компетентност, посочени в глава II от въпросния регламент, и дори ако не е имало противоречие между страните относно компетентността.

82. Изключването на преразглеждането на компетентността на съда на държавата членка по произход налага съответно ограничаване на правомощията на съда на сезираната държава членка да провери своята собствена компетентност. Всъщност, макар че националният съд може да даде преценка само относно своята собствена компетентност, тъй като Регламент № 44/2001 не разрешава преразглеждане на компетентността на съд от съд на друга държава членка [41], също така е вярно, че съдебното решение, постановено от съда, произнасящ се относно своята собствена компетентност, непременно води, непряко, до засягането на компетентността на другите съдилища в Съюза. С други думи, упражняването от страна на съд на Съюза на задължението му да провери своята собствена международна компетентност води до ограничаване на правомощието на останалите съдилища да направят същото по отношение на своята компетентност. Основното изискване за единно прилагане на правото на Съюза налага обаче приложното поле на това ограничение да бъде определено единно, без да може да се различава в зависимост от националните правила за определянето на границите за пресъдено нещо.

83. Довод в този смисъл може според мен да бъде намерен в член 35, параграф 2 от Регламент № 44/2001, който в случаите, когато по изключение съдът, пред който се иска признаването, може да преразгледа компетентността на съда на държавата членка по произход, все пак предвижда, че сезираният съд е обвързан с фактическите констатации, на които съдът на държавата членка по произход е основал своята компетентност. Това правило следователно установява предварително доверието, което заслужават фактическите констатации на чуждестранния съд, независимо от силата на пресъдено нещо, свързана или не с тези констатации посредством процесуалното право на държавата членка по произход или това на сезираната държава членка.

84. Анализът, който предлагам, според мен се налага също с оглед на принципа на ефективна съдебна защита.

40 — Това се отнася само за някои особено чувствителни области, в които съдът на сезираната държава членка може да контролира компетентността на постановилия решението съд. Всъщност съдът на сезираната държава членка може да откаже всякакво действие на чуждестранното съдебно решение само в случай на нарушение на правилата за компетентност, закрилящи застрахованите лица или потребителите, или правила за „изключителна“ компетентност, предвидени в глава II, раздел 6 от Регламент № 44/2001 в някои области, като например вещните права върху недвижим имот или договорите за наем на такъв имот.

41 — Вж. в този смисъл, по повод Брюкселската конвенция, Решение по дело Turner, посочено по-горе (точка 26).

3. Принцип на ефективна съдебна защита

85. Принципът на ефективна съдебна защита представлява основен принцип на правото на Съюза, който произтича от конституционните традиции, общи за държавите членки, и е провъзгласен в членове 6 и 13 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. [42]

86. Този принцип се потвърждава също от член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, която след влизането в сила на Договора от Лисабон има, по смисъла на член 6, параграф 1, първа алинея ДЕС, „същата юридическа сила като Договорите“.

87. Той налага по-специално правото на всеки неговото дело да бъде гледано справедливо и публично в разумен срок от независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон.

88. Да се отрече обвързващото действие, свързано със съдебното решение на съда по произход, който преди проверката на своята компетентност е разгледал въпроса за действителността и приложното поле на пророгационно споразумение, би противоречало на въпросния принцип, като би създало сериозен риск от свързан с компетентността отрицателен спор, водещ до цялостна липса на съдебна защита. Като пример, в случай че съд обяви, че не е компетентен поради наличието на клауза, предоставяща компетентност на друг съд, последният, ако счете клаузата за нищожна, на свой ред също би могъл да обяви, че не е компетентен. Защитаваната от Krones AG и Gothaer и др. теза, че действието на първото съдебно решение би било само да забрани на втория сезиран съд да отхвърли своята международна компетентност „с мотива че първият сезиран съд е компетентен“, впрочем ми се струва, че съдържа вътрешно противоречие с това, че задължава да се вземат предвид мотивите, поради които съдът е обявил, че не е компетентен, като успоредно с това не отчита евентуалното обвързващо действие на тези мотиви.

89. В обобщение считам, че целите на Регламент № 44/2001 и общата структура на неговите процесуални разпоредби, както и правото на ефективна съдебна защита налагат концентрирането на преценката относно действителността и приложното поле на пророгационното споразумение в рамките на един-единствен съд в Съюза, като съдът на сезираната държава членка запази право на проучване единствено в ограничен брой изброени случаи, в които има разрешение да преразгледа компетентността на съда на държавата членка по произход. От това следва, че съдът на сезираната държава членка трябва да бъде обвързан с констатацията на съда на държавата членка по произход дори и ако тя е включена в мотивите на съдебното решение, независимо дали им се отрежда силата на пресъдено нещо съгласно националните правни системи.

90. Отговорът, който предлагам да се приеме, не ми се струва, че е в противоречие с практиката на Съда, който все още не се е произнесъл по съдебните решения относно компетентността.

91. Като дава отговор на преюдициален въпрос относно действието, в нидерландския правен ред, на осъдително решение за плащането на издръжка, постановено от германски съд, за което има заповед за изпълнение в Нидерландия, Съдът приема в посоченото по-горе Решение по дело Hoffmann, че „признато чуждестранно решение […] по принцип трябва да поражда в сезираната държава същото действие като това, което има в държавата по произход“ [43], като придава нюанс на това принципно правило с твърдението, според което „чуждестранно съдебно решение, за което има заповед за изпълнение в договаряща държава […] и за което остава

42 — Вж. по-специално Решение от 22 декември 2010 г. по дело DEB (C-279/09, Сборник, стр. I-13849, точка 29 и цитираната съдебна практика).

43 — Точка 11.

възможността за изпълнение в държава по произход, не трябва да продължава да се изпълнява в сезираната държава, когато съгласно законодателството на последната изпълнението вече не може да се осъществи по причини, които са изключени от приложното поле на [Брюкселската конвенция]“ [44].

92. В по-скорошен период, в посоченото по-горе Решение по дело Apostolides Съдът е приел, че „макар че признаването по принцип трябва да доведе до предоставянето на решенията на същите сила и ефикасност, с които се ползват в държавата членка, където са постановени […], няма обаче никакво основание при изпълнението на съдебното решение с него да се свързват права, каквито то няма в държавата членка по произход […] или правни последици, които не би произвело съдебно решение от същия тип, постановено директно в сезираната държава членка“ [45].

93. Считам обаче, че тази съдебна практика, отнасяща се до изпълнението на съдебните решения по същество, които трябва да са предмет на превод във всяка от националните правни системи, не може да се приложи спрямо съдебните решения, при които произнасянето е по международната компетентност. Макар хетерогенният характер на националните правни системи да обосновава отчитането на действието, произведено със съдебното решение в държавата членка по произход, освен ако не се коригират резултатите, като в случаите, когато съдебното решение произвежда непознато в сезираната държава членка действие, се вземат предвид последиците, които би имало сходно решение, произнесено в тази държава, съдебните решения на съдилищата относно международната им компетентност по силата на Регламент № 44/2001 и Конвенцията от Лугано, се характеризират с хомогенността си и следователно трябва да съблюдават свои собствени правила. Поради изложените от мен по-горе причини тези инструменти, установяващи валидни за съдилищата на всички държави членки правила относно компетентността, чиято цел е по един и същи спор да се постановява само едно съдебно решение с международен обхват, налагат да се придаде на съдебните решения относно компетентността еднакво и единно обвързващо действие независимо от силата на пресъдено нещо, свързана с тези решения в държавите членки.

94. Не приемам за убедителни представените от Krones AG и Gothaer и др. възражения срещу това обвързващо действие.

95. Първото възражение се основава на това, че член 26, параграф 1 от Регламент № 44/2001 и член 20, параграф 1 от Конвенцията от Лугано налагат на всеки сезиран съд задължението да проверява служебно своята собствена международна компетентност. Да се признае обаче обвързващо действие на констатацията на съда на държавата членка по произход относно действителността и приложното поле на пророгационното споразумение, щяло да доведе до забраната за съда на сезираната държава членка да извърши тази проверка.

96. Макар твърдението да ми изглежда вярно, не извеждам същите заключения като Krones AG и Gothaer и др. Член 26, параграф 1 от Регламент № 44/2001 се счита за разпоредба за защита на ответника с местожителство в Съюза, който има право да се ползва от правилата относно компетентността, изведени от правото на Съюза. Намесата обаче на първи съд, натоварен с прилагането на въпросните правила, гарантира спазването на правото му и прави излишна намесата на друг съд от Съюза. Следва впрочем да се отбележи, че ако констатацията на съда по произход относно действителността и приложното поле на пророгационното споразумение бе включена в диспозитива на съдебното му решение, тя щеше да бъде задължителна за съда, пред който се иска признаването на това решение.

44 — Точка 18.

45 — Точка 66. Вж. също така Решение от 13 октомври 2011 г. по дело Prism Investments (C-139/10, Сборник, стр. I-9511, точка 38) и Решение от 26 април 2012 г. по дело Health Service Executive (C-92/12 PPU, точка 142).

97. Второто възражение, основаващо се на това, че отказът от признаване в приложение на членове 34 и 35 от Регламент № 44/2001 бил лишен от смисъл по отношение на съдебно решение за липсата на компетентност, също не ми изглежда убедително. Всъщност ми се струва, че от момента, в който действието, признато на съдебните решения за липсата на компетентност, не е изцяло отрицателно, отказът от признаване не е лишен от правни последици. Така например, ако белгийски съд, сезиран от установен в Германия наемодател на недвижимо имущество с иск за плащане на наем, се е произнесъл, че не е компетентен, след като е приел за валидна разпоредба от договора за наем, предоставяща компетентност на исландските съдилища, германският съд, призован да се произнесе инцидентно по признаването на белгийското съдебно решение, би трябвало да откаже да го признае в приложение на разпоредбите на член 35, параграф 3 във връзка с член 22, точка 1 от Регламент № 44/2001.

98. Това са причините, поради които предлагам на третия въпрос да се отговори, че членове 32 и 33 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкуват в смисъл, че когато съдът на държавата членка по произход е обявил, че не е компетентен, след като преди това се е произнесъл в мотивите на съдебното си решение относно действителността и приложното поле на пророгационно споразумение, съдът на сезираната държава членка е обвързан от тази констатация независимо от силата на пресъдено нещо, която ѝ се предоставя от правото на държавата членка по произход или това на сезираната държава членка, с изключение на случаите, в които член 35, параграф 3 от този регламент разрешава на този съд да преразгледа компетентността на съда на държавата членка по произход.

V – Заключение

99. С оглед на гореизложените съображения предлагам следния отговор на преюдициалните въпроси, поставени от Landgericht Bremen:

„Членове 32 и 33 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкуват в смисъл, че:

— понятието „съдебно решение“ по смисъла на Регламент № 44/2001 обхваща съдебно решение, с което съдът на държава членка се произнася по международната си компетентност, независимо дали обявява, че е компетентен, или не, като не е от особено значение дали това съдебно решение е квалифицирано като „решение относно допустимостта“ съгласно правото на сезираната държава членка, и

— когато съдът на държавата членка по произход е обявил, че не е компетентен, след като преди това се е произнесъл в мотивите на съдебното си решение относно действителността и приложното поле на пророгационно споразумение, съдът на сезираната държава членка е обвързан от тази констатация независимо от силата на пресъдено нещо, която ѝ се предоставя от правото на държавата членка по произход или това на сезираната държава членка, с изключение на случаите, в които член 35, параграф 3 от Регламент № 44/2001 разрешава на този съд да преразгледа компетентността на съда на държавата членка по произход“.